

اقتصاد در خط مقدم



غلامعلی رموی
کارشناس اقتصاد

در جنگ‌های امروز، خط مقدم الزاماً مرزهای جغرافیایی نیست. اقتصاد، انرژی، زنجیره تأمین، حمل‌ونقل، امنیت غذایی و حتی انتظارات اقتصادی مردم، بخشی از میدان نبرد شده‌اند. جنگ ترکیبی دقیقاً از همین مسیر عمل می‌کند؛ فشار بر اقتصاد، ایجاد اختلال در زنجیره تأمین، تشدید نااطمینانی و در نهایت فرسایش اعتماد و امید اجتماعی. از این منظر، اگر کشور با شرایطی مواجه است که تهدیدهای اقتصادی، امنیتی و روانی به‌صورت هم‌زمان عمل می‌کنند، نمی‌توان اقتصاد را با همان سازوکارهای کند و جزیره‌ای دوران عادی اداره کرد. مسئله امروز بیش از آنکه کمبود دستگاه و شورا باشد، فقدان یک فرماندهی منسجم اقتصادی در شرایط فوق‌العاده است.

در ساختار موجود، هر دستگاه وظیفه‌ای دارد؛ سیاست پولی، ارزی، تجاری، تولید، انرژی و توزیع هر کدام متولیان خود را دارند، اما بحران دستگاه‌شناس نیست. افزایش نرخ ارز به تولید منتقل می‌شود، افزایش هزینه تولید به قیمت‌ها می‌رسد، تورم قدرت خرید را کاهش می‌دهد و نااطمینانی، رفتار اقتصادی مردم و فعالان اقتصادی را تغییر می‌دهد. بنابراین با مسئله‌ای مواجهیم که ماهیت آن شبکه‌ای است و با مدیریت جزیره‌ای قابل حل نیست.

در این میان، پیام اخیر رهبر انقلاب به مناسبت هفته دولت، یک گزاره مهم و راهگشا برای مدیریت اقتصادی کشور دارد. ایشان با تأکید بر اینکه «ضعف و نقص و کمبود» نیازمند روایت و برجسته‌سازی نیست، بلکه نیازمند برنامه‌ریزی و اقدام برای رفع و حل مشکل است، در واقع مرز روشنی میان «توصیف مسئله» و «حل مسئله» ترسیم کرده‌اند. همچنین هشدار داده‌اند که در شرایطی که دشمن به روحیه جامعه نیاز دارد، بیان برخی ضعف‌ها می‌تواند به او کمک کند.

این سخن را باید بیش از یک توصیه رسانه‌ای، یک دستور کار مدیریتی تلقی کرد.

اقتصاد ایران امروز بیش از آنکه به توصیف مکرر مشکلات نیاز داشته باشد، به سازوکاری نیازمند است که مشکل را شناسایی، مسئول آن را تعیین، زمان حل آن را مشخص و نتیجه را اندازه‌گیری کند. اینکه بگوییم تورم وجود دارد، بازار ارز بی‌ثبات است، زنجیره تأمین آسیب‌پذیر است یا تولید با محدودیت مواجه است، اگر به برنامه عملیاتی منجر نشود، خود به بخشی از چرخه فرساینده اقتصاد تبدیل خواهد شد. در شرایط جنگ ترکیبی، مدیر اقتصادی نباید گزارشگر بحران باشد؛ باید فرمانده حل بحران باشد.

اینجاست که ضرورت تشکیل یک ستاد فرماندهی اقتصادی معنا پیدا می‌کند. چنین ستادی نباید وزارتخانه جدید یا یک لایه دیگر از بوروکراسی باشد؛ بلکه باید یک مرکز کوچک، چابک و مقتدر برای هماهنگ‌سازی ظرفیت‌های موجود باشد؛ مرکزی که بتواند فاصله میان تشخیص و تصمیم، و فاصله میان تصمیم و اجرا را به حداقل برساند.

نخستین مأموریت چنین ستادی باید ایجاد «اتاق وضعیت اقتصادی کشور» باشد؛ اتاقی که به‌صورت مستمر شاخص‌های حیاتی اقتصاد را رصد کند: نرخ ارز، تورم، موجودی کالاهای اساسی، تولید، واردات، صادرات، انرژی، حمل‌ونقل و وضعیت زنجیره تأمین.

اما داده زمانی ارزشمند است که به اقدام منجر شود. برای هر شاخص حیاتی باید سه موضوع روشن باشد: آستانه هشدار، مسئول اقدام و زمان واکنش. اگر موجودی یک کالای اساسی از حد مشخصی پایین‌تر رفت یا اختلالی در یک زنجیره حیاتی ایجاد شد، نباید هفته‌ها در انتظار جلسه و مکاتبه ماند. باید از قبل مشخص باشد چه نهادی، با چه اختیاری و در چه زمانی مسئول واکنش است.

ادبیات جدید تاب‌آوری اقتصادی نیز بر همین ضرورت تأکید دارد. OECD در مطالعات خود درباره تاب‌آوری زنجیره‌های تأمین، بر اهمیت آمادگی، هماهنگی و همکاری دولت و بخش خصوصی در مواجهه با اختلالات شدید تأکید می‌کند.

این مسئله برای ایران اهمیت بیشتری دارد؛ زیرا امنیت اقتصادی فقط در وزارتخانه‌های اقتصادی تولید نمی‌شود. تولیدکننده، شبکه حمل‌ونقل، شرکت‌های انرژی، بانک‌ها، صادرکنندگان، واردکنندگان و شبکه توزیع، همگی بخشی از زنجیره تاب‌آوری اقتصادی کشور هستند.

از نسوی دیگر، اقتصاد فقط با اعداد اداره نمی‌شود؛ با انتظارات نیز اداره می‌شود. وقتی فعال اقتصادی نسبت به آینده اطمینان نداشته باشد، تصمیم‌های او می‌تواند خود به عامل تشدید بی‌ثباتی تبدیل شود. بنابراین، ارتباط خادفانه با جامعه و روایت قدرت و ظرفیت‌های واقعی اقتصاد، باید در کنار حل مسائل، بخشی از سیاست اقتصاد باشد.

در اینجا نیز پیام رهبر انقلاب واجد یک نکته راهبردی است: ضعف را باید حل کرد و قوت را باید روایت کرد. این دو، نه‌تنها با یکدیگر تعارض ندارند، بلکه مکمل یکدیگرند. اقتصاد نیازمند مدیرانی نیست که ضعف‌ها را پنهان کنند؛ همان‌قدر که به مدیرانی نیاز ندارد که صرفاً فهرست بلندی‌بایی از مشکلات ارائه دهند. کشور به مدیرانی نیاز دارد که مسئله را ببینند، مسئولیت بپذیرند و برای حل آن برنامه داشته باشند.

تجربه دفاع مقدس نیز یک درس مهم در همین زمینه دارد: در شرایط فوق‌العاده، منابع محدود باید حول اولویت‌های حیاتی متمرکز شوند و ظرفیت‌های پراکنده کشور در خدمت یک مأموریت واحد قرار گیرند. البته قرار نیست اقتصاد امروز با نسخه دهه شصت اداره شود؛ بلکه باید منطق فرماندهی و بسیج ظرفیت‌ها با ابزارهای داده‌محور، فناوری و سازوکارهای مدرن حکمرانی ترکیب شود.

بنابراین، تشکیل ستاد فرماندهی اقتصادی به معنای افزودن یک ساختار اداری جدید نیست. معنای آن، بازاریابی ظرفیت‌های موجود حول مأموریت‌های حیاتی اقتصاد است؛ گذار از مدیریت جزیره‌ای به هماهنگی یکپارچه، از گزارش‌نویسی به اقدام، از واکنش دیر هنگام به پیش‌بینی و از بروکراسی دوران عادی به حکمرانی چابک در شرایط فوق‌العاده.

در نهایت، در جنگ ترکیبی، اقتصاد فقط یکی از حوزه‌های کشور نیست؛ بخشی از قدرت ملی است. حفظ تولید، ثبات بازار، امنیت غذایی، استمرار انرژی و قدرت خرید مردم، هم‌زمان اهداف اقتصادی و الزامات تاب‌آوری ملی هستند.

اقتصاد در خط مقدم است؛ و خط مقدم را نمی‌توان با فرماندهی پراکنده اداره کرد.

خبر

گرد و خاک بازار ارز فرو خواهد نشست



تأمین شود، بدون آنکه فشار تورمی جدیدی به اقتصاد وارد شود.

■ **تمرکز جدی شبکه بانکی بر تأمین مالی تولید است**

رئیس کل بانک مرکزی تأکید کرد: تمرکز جدی بانک مرکزی و شبکه بانکی بر تأمین مالی تولید است تا فعالیت واحدهای تولیدی دچار وقفه نشود. البته واحدهای تولیدی همچنان در حال کار و تلاش هستند و این تصویر که تولید در کشور متوقف شده، تصویر درستی نیست.

■ **۷۰۰ همت تأمین مالی غیر تورمی تا پایان سال انجام می‌شود**

همتی یادآور شد: در حوزه روش‌های غیر تورمی تأمین مالی تولید نیز اقدامات خوبی آغاز شده است؛ از جمله استفاده از ابزارهایی مانند گام، برات الکترونیکی و فکتورینگ که با هدف تأمین مالی تولید طراحی شده‌اند.

به گفته وی، از ابتدای سال تاکنون، ۲۲۴ همت از طریق این ابزارها تأمین مالی شده است؛ در حالی که این رقم در مدت مشابه سال گذشته تنها ۱۵ همت بود. همچنین برنامه بانک مرکزی، تأمین مالی ۷۰۰ همت از طریق روش‌های غیر تورمی است؛ به‌گونه‌ای که نیازهای مالی بخش تولید

رئیس کل بانک مرکزی احتمال وقوع ابرتورم را ضعیف دانست و اعلام کرد: آمادگی داریم تا دو میلیارد دلار ارز در بازار عرضه کنیم و گرد و خاک ایجاد شده در بازار ارز فرو خواهد نشست؛ افزایش اخیر نرخ ارز نیز بیش از آنکه ناشی از عوامل واقعی باشد، تحت تأثیر فضای روانی است.

به گزارش ایسنا، عبدالناصر همتی در سی‌وششمین همایش بانکداری اسلامی اظهار کرد: حجم تحریم‌ها و محاصره اقتصادی اعمال شده علیه ایران بسیار گسترده است، اما تأمین آن مورد نیاز کشور، نیازهای معیشتی مردم و نیازهای اولیه کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی قابل نادیده گرفتن نبود.

وی افزود: حتی کارشناسانی که نگاه خوش‌بینانه‌تری داشتند نیز معتقد بودند با روند تشدید محاصره و جنگ، اقتصاد ایران ممکن است وارد مسیر ابرتورم شود. با وجود اینکه مردم از تورم رنج می‌برند و سنگینی آن را در زندگی خود احساس می‌کنند، هنوز وارد ابرتورم نشده‌ایم و احتمال وقوع آن را نیز ضعیف می‌دانم.

رئیس کل بانک مرکزی تصریح کرد: اقدامات پولی و احتیاطی بانک مرکزی باعث شد شتاب تورم کنترل شود. در شرایط فعلی مهم‌ترین وظیفه بانک مرکزی کنترل شتاب تورم و جلوگیری از ورود اقتصاد به مسیر ابرتورم است.

■ **ارز داریم به قدر کافی هم داریم**

همتی گفت: به‌طور قاطع می‌گویم این ادعا که ایران وارد فروپاشی اقتصادی شده، درست نیست.

وی تأکید کرد: روند وصول مطالبات و منابع ارزی ایران همچنان ادامه دارد و علاوه بر آن، از ذخایر داخلی نیز برخورداریم. همچنین منابعی در اختیار داریم که به دلایل مختلف امکان اعلام جزئیات آن‌ها وجود ندارد.

رئیس کل بانک مرکزی خطاب به رئیس‌جمهور آمریکا گفت: ایران ارز دارد و به قدر کافی هم دارد.

رئیس کل بانک مرکزی گفت: آمادگی داریم تا دو میلیارد دلار ارز در بازار عرضه کنیم. همچنین گرد و خاک ایجاد شده در بازار ارز فرو خواهد نشست و افزایش اخیر نرخ ارز نیز بیش از آنکه ناشی از عوامل واقعی باشد، تحت تأثیر

در حالی که صنایع انتظار داشتند با کاهش دمای هوا و عبور از اوج مصرف تابستان، محدودیت برق صنایع در شهرپورماه کاهش یابد، بار دیگر محدودیت‌های شدید بر کارخانه‌های سیمان اعمال شده؛ به‌طوری که به گفته دبیر انجمن صنعت سیمان، در برخی موارد تنها ۱۰ درصد برق مورد نیاز در اختیار واحدها قرار گرفته و تولیدکنندگان نسبت به تبعات این تصمیم بر تولید و بازار سیمان هشدار می‌دهند.

صنعت سیمان هنوز در حال دست و پنجه نرم کردن با ماه‌های پرمصرف تابستان است و انتظار داشتند با کاهش دمای هوا در روزها و هفته‌های پیش‌رو، محدودیت‌های برق کاهش پیدا کند و فرصت بیشتری برای جبران کاهش تولید داشته باشند که بار دیگر محدودیت‌های شدید برق به کارخانه‌های سیمان رسیده و انطور که از گفته‌های صنایع سیمانی مطرح شده، محدودیت ۹۰ درصدی برق بر کارخانجات اعمال شده که می‌تواند روند تولید و عرضه سیمان به بازار را با چالش مواجه کند.

در این راستا، علی‌اکبر الوندیان - دبیر انجمن صنعت سیمان - در گفت‌وگو با ایرنا با اعلام اینکه از صبح روز گذشته و به صورت ناگهانی، برق صنایع سیمانی در سراسر کشور با محدودیت ۹۰ درصدی روبرو شده، گفت: ما در حال پیگیری افزایش برق صنایع با خنک شدن هوا بودیم و انتظار داشتیم بعد از عبور از مردادماه، در شهریور محدودیت‌های برق صنایع کاهش پیدا کند و بتوانیم تولید را افزایش دهیم، اما بدون اطلاع قبلی بار دیگر محدودیت‌ها آغاز شده است.

وی افزود: آنچه از روز گذشته در صنعت اتفاق افتاده، اعمال محدودیت تا حدود ۹۰ درصد است؛ یعنی در برخی موارد تنها ۱۰ درصد بار در اختیار کارخانه‌ها قرار می‌گیرد و این در حالی است که انتظار داشتیم با کاهش دمای هوا، شرایط تأمین برق صنایع بهتر شود.

دبیر انجمن صنعت سیمان گفت: قرار بود محدودیت برق صنایع از دو روز به یک روز در هفته کاهش پیدا کند و در برخی مناطق نیز این اتفاق افتاده بود، اما اکنون دوباره شاهد تشدید محدودیت‌ها هستیم و این در حالی است که طی روزهای آینده نیز دمای هوا کاهش پیدا می‌کند و به همین دلیل، اعمال ناگهانی چنین محدودیت‌هایی برای صنعت قابل توجیه نیست.

الوندیان ادامه داد: امسال تنها حدود ۴۰۰ مگاوات برق به صنعت سیمان اختصاص داده شد، در حالی که سال گذشته ۶۵۰ مگاوات اختصاص یافت و با همین میزان برق نیز خوشبختانه توانستیم عرضه مناسبی به بازار داشته باشیم و از ایجاد تنش قیمتی جلوگیری و پیک مصرف را پشت سر بگذاریم. وی با بیان اینکه شهرپورماه برای صنعت سیمان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، گفت: معمولاً با ورود به مهر و آبان، دوباره موضوع تأمین سوخت و انرژی مطرح می‌شود؛ بنابراین شهرپورماه فرصت مناسبی برای افزایش تولید بود و کارخانه‌ها نیز تعمیرات خود را در مردادماه انجام داده‌اند و اکنون آماده تولید هستند.

دبیر انجمن صنعت سیمان تصریح کرد: اگر قرار باشد دوباره در شهریورماه برق کارخانه‌ها بدون اطلاع قبلی قطع شود، امکان برنامه‌ریزی برای تولید

هشدار درباره توقف خطوط تولید!



کرد: محدودیت‌های جدید تنها به یک کارخانه یا یک منطقه مربوط نیست و در همه استان‌ها نیز کارخانه‌های سیمان با این مشکل مواجه شده‌اند. وی افزود: از روز گذشته کارخانجات سیمان در اصفهان، نایین، کاشان، تهران و آبیک گرفته تا دیگر نقاط کشور به صورت ناگهانی و بدون اطلاع قبلی با محدودیت ۹۰ درصدی برق مواجه شدند و اگر این روند ادامه پیدا کند، کاهش تولید و تعدیل نیروی کار را به همراه خواهد داشت.

عمرانی‌فرد ادامه داد: ماهیت کارخانه‌های سیمان این است که برای فعالیت مستمر طراحی شده‌اند و باید به صورت ۲۴ ساعته کار کنند و اگر برق برای چند ساعت یا چند روز قطع شود، خط تولید عملاً با مشکل مواجه می‌شود و رانندازی مجدد آن نیز زمان‌بر است.

این عضو انجمن صنعت سیمان ایران با اشاره به تلاش کارخانه‌ها برای تأمین برق از بازار آزاد گفت: پیش از این نیز برای جلوگیری از توقف تولید، بخشی از برق مورد نیاز را از محل برق آزاد تأمین می‌کردیم. برای نمونه، حدود هفت مگاوات برق آزاد خریداری می‌کردیم تا بتوانیم بخشی از فعالیت کارخانه را فعال نگه داریم، اما این میزان نیز کاهش یافته و در بورس انرژی حتی نتوانستیم بیشتر از یک مگاوات برق خریداری کنیم که اگر محدودیت‌ها ادامه پیدا کند و تولید کاهش یابد، طبیعی است که عرضه سیمان به بازار تحت تأثیر قرار بگیرد و این مسئله می‌تواند زمینه ایجاد آشفتنگی در بازار را فراهم کند.

ترخیص خودرو از سر گرفته شد



دادفر درباره زمان اجرای تعرفه‌های جدید اظهار کرد: این اقدام در حال حاضر با نظر وزارت صمت مغایرت دارد و این دستگاه در حال پیگیری موضوع است. ما نیز در این خصوص با رئیس‌جمهور مکاتبه کرده‌ایم.

دبیر انجمن واردکنندگان خودرو افزود: با توجه به رایزنی‌های انجام‌شده، این احتمال وجود دارد که افزایش تعرفه تصویب نشود. امروز نیز مجوز ترخیص خودروها صادر شده و برای انجام فرایند ترخیص تا شنبه هفته آینده مهلت تعیین شده است.

وی هشدار نسبت به آثار افزایش تعرفه بر بازار خودرو گفت: افزایش تعرفه می‌تواند موجب ایجاد تورم حدود ۶۰ درصدی در قیمت خودروها شود و در صورت افزایش قیمت خودروهای وارداتی، قیمت این خودروها نیز افزایش خواهد یافت.

■ **پردازش ۲۰۳ میلیارد تراکنش در سال ۱۴۰۴**

وی با اشاره به حجم عظیم تراکنش‌های شبکه بانکی، تصریح کرد: تنها در سال ۱۴۰۴، در شش سامانه مهم حاکمیت شامل شتاب، شاپرک، پایا، ساتنا، چکاوک و پل، حدود ۲۰۳ میلیارد تراکنش پردازش شده و ارزش مبالغ تصفیه شده در آنها بیش از ۲۰۰ هزار همت بوده است. در ۵ ماهه ابتدایی سال جاری نیز ۶۰ میلیارد تراکنش به ارزش ۱۳۴ هزار همت انجام شده است. این ارقام نشان می‌دهد که در برابر حملات سایبری، موضوع فقط حفاظت از چند سامانه و مرکز داده نیست، بلکه موضوع صیانت از داراییهای مردم، استمرار خدمات مالی، سلامت اطلاعات اقتصادی و تداوم فعالیت کشور است.

همتی با اشاره به اقدامات پیشگیرانه بانک مرکزی در سالهای گذشته، خاطرنشان کرد: شبکه بانکی بدون آمادگی قبلی وارد این شرایط نشد. طی سالهای گذشته، چارچوب امنیتی و تداوم کسب و کار تدوین و ابلاغ شده و ۲۳ بانک و موسسه اعتباری مورد ممیزی بانک مرکزی قرار گرفته اند. از سال ۱۴۰۲ تا ۱۴۰۵، حداقل ۵۲ بخشنامه تخصصی در حوزه بازاریوری سرویس، تداوم کسب و کار و امن سازی شبکه بانکی ابلاغ شده و برای سرویسهای حاکمیتی نیز ۹ کلان پروژه تاب آوری و بازاریوری تعریف و آزمون شده است. رئیس کل بانک مرکزی با بیان اینکه از ابتدای سال ۱۴۰۳ تاکنون، سرویسهای حاکمیتی بیش از ۱۲۲ هزار بار هدف حملات سایبری قرار گرفته‌اند که همگی مدیریت شده اند، افزود: با این حال، حملات اخیر به تعدادی از بانکها نشان داد که سطح تهدید تغییر کرده و نه تنها سامانه اصلی، بلکه زیرساخت جایگزین و حتی فرایند بازاریابی را نیز هدف قرار داده است. در جریان بحران اخیر، بخشی از زیرساخت بانکداری متمرکز چهار بانک دچار اختلال شد و پس از فعالسازی ظرفیت جایگزین و برق‌راری تدریجی خدمات پایه، همان سامانه جایگزین نیز مورد هدف حمله قرار گرفت. این تجربه نشان داد که صرف داشتن سایت پشتیبان یا برنامه تداوم کسب و کار کافی نیست و ظرفیت جایگزین باید مستقل، امن، عملیاتی و به‌طور مستمر آزموده شود.